

НОВІ РОЛІ БІБЛІОТЕКАРЯ ЗВО – СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

Ніколаєнко Наталія Миколаївна,
канд. наук із соц. комунікацій,
директорка НБ ХНТУСГ

Зовнішні виклики і трансформація бібліотек

- **Перша промислова революція друга половина XVIII ст. - XIX ст.** (перехід від ручного до машинного фабрично-заводського виробництва)
- **Друга промислова революція або технологічна кін. XIX ст.- поч. XX ст.**(перехід від вугілля як головного енергоносія до використання нафти, винахід електрики, електродвигуна, телефона, поширення нових форм виробництва: конвеєр, розвиток хімічної промисловості, металургії.)
- **Третя промислова революція поч. XX ст.- кін. XX ст.** (Виробництво стає цифровим. Дала змогу випускати продукти в менших кількостях економічніше й гнучкіше — і вкласти куди менше праці завдяки новим матеріалам, абсолютно новим технологіям, таким як 3D-принтери . А в інтернеті можна знайти нові спільні виробничі послуги.)

Четверта промислова революція ХХІ ст.

означає розвиток і злиття автоматизованого виробництва, обміну даних і виробничих технологій в єдину саморегульовану систему, з якнайменшим або взагалі відсутнім втручанням людини у виробничий процес

**ЦИФРОВІ
БІОЛОГІЧНІ
ФІЗИЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ
в потужних комбінаціях**

- Бібліотека йде на зустріч змінам, які відбуваються у зовнішньому середовищі
- Бібліотеці буде не складно адаптуватися і до внутрішніх змін, за умови що в ній немає незамінних співробітників.

Бібліотечний кадровий менеджмент і трансформація бібліотечної установи

- Основним принципом бібліотечного менеджменту у зв'язку з викликами часу повинен стати компетентнісний підхід до професійного розвитку кожного співробітника і підвищення ролі персоналу в цілому до рівня основного ресурсу бібліотеки
- Змінюється роль менеджменту в системі управління бібліотекою – це взаємодоповнювальна команда, бо « бездоганного », « ідеального » керівника в природі не існує.
- Ролі (стилі) керівників – виробник результату, адміністратор, підприємець, інтегратор.
- [Іцхак Кальдерон Адізес. Командне лідерство]

Головна ціль

Добре керована
бібліотека

Ролі ефективного менеджменту в бібліотеці на коротко- і довгострокову перспективу

1. працювати на результат (задоволення потреб користувачів/ клієнтів) в короткостроковій перспективі
2. адміністрування (організаційні процеси – систематизовані, виконуються в певній послідовності і з правильною інтенсивністю)
3. готовність адаптуватися до постійних змін, що робить бібліотеку перспективною у довгостроковій перспективі
4. вміння інтегрувати (створити клімат і систему цінностей, які мотивують співробітників співпрацювати так, щоб не було незамінних працівників, що і зробить успішною бібліотеку у довгостроковій перспективі)

Перша роль - задоволення потреб користувачів, або клієнтоорієнтованість сучасної бібліотеки

- Наріжним каменем обслуговування в цьому розрізі виступає **поняття сервісності**, складовими якого є сервіс (те, що робить бібліотекар, надаючи конкретну послугу, конкретному клієнту) та **клієнтський досвід** (враження клієнта від спілкування з бібліотекарем в процесі отримання послуги), тобто якості сервісу, за умови визначення ефективності послуги у взаємозалежності до оцінки клієнтом якості надання послуг.
- [Онлайнний курс «Бібліотека відкритий публічний простір». <https://vumonline.ua/course/library-open-public-space/> Бруй Оксана. Тема «Бібліотечна система». 5. Сервісна бібліотека. Сервісний бібліотекар.]

Сервісний бібліотекар

- зміна ролі бібліотекаря від постачальника інформації до сервісного бібліотекаря
- складові сервісу бібліотеки
фізична, операційна, технічна, функціональна, атмосферна, гостинність

[Онлайновий курс «Бібліотека відкритий публічний простір».

<https://vumonline.ua/course/library-open-public-space/> Бруй Оксана. Тема «Бібліотека як система». 5. Сервісна бібліотека. Сервісний бібліотекар 1

Друга роль Адміністрування процесів бібліотеки

- Терміни «функція», «функціонування» означають знаходження системи у робочому стані тобто виконання нею певних видів діяльності, накопичення діяльнійшої різноманітності, зазвичай її пов'язують з диверсифікацією діяльності [Ільганаєва В. О. Бібліотечна освіта: нова парадигма розвитку / В. О. Ільганаєва ; НБУ ім. Вернадського. – Київ, 1996. – 254].

Функції: адміністративна, стратегічна,
експертно-консультативна,
представницька, виховна,
психотерапевтична,
комунікативно-регуляторна, інноваційна,
дисциплінарна.

Третя роль ефективного менеджменту - готовність адаптуватися до постійних змін

- Сучасний бібліотекар має поєднувати в своїй роботі навички

Коуча

Фасилітатора

Тьютора

Модератора

Педагога

Куратора

Маленькі ідеї для великих змін

Готовність адаптуватися до постійних змін

Зона комфорту

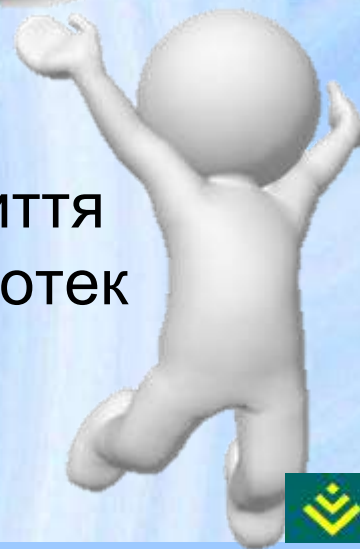

Вийти із «Зони комфорту»

нестача креативу,
зупинка в русі впереді

змінити життя
своїх бібліотек
на краще

Четверта роль ефективного менеджменту в бібліотеці

- Для вирішення четвертої ролі ефективного менеджменту в бібліотеці бажано вибудувати гнучкі взаємовідносини у процесі міжособистісної комунікації, створити клімат і систему цінностей, які мотивують співробітників до співпраці, розвитку професійної діяльності
- [Нежинська О. О. Основи коучингу : навчальний посібник / О. О. Нежинська, В. М. Тименко. –Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. – 220 с.]

Коучинг

- Сучасна технологія, яку створили для розвитку потенціалу людей і команд, задля досягнення заздалегідь узгоджених цілей та докорінної зміни моделей поведінки, що призводить до розкриття внутрішнього потенціалу особистості
- Коучинг не вчить, а допомагає навчатися.

[Нежинська О. О. Основи коучингу : навчальний посібник / О. О. Нежинська, В. М. Тименко. –Київ ; Харків : ТОВ «ДІСА ПЛЮС», 2017. – 220 с.]

Сутність коучингу

- «Деякі люди живуть лінійно – вони роблять крок за кроком. Я ж вважаю за краще танцювати не торкаючись підлоги»

Томас Дж. Леонард

Blacknight

Фасилітація

Ще одним способом, що дасть змогу інтегрувати і залишити «зону комфорту» є об'єднання колективу навколо поставленої мети, якої важко досягти, і все-таки прийти до неї.

- Фасилітація (від англ. facilitation — допомога, полегшувати, сприяння) — це організація процесу колективного розв'язання проблем у групі, який керується фасилітатором (ведучим, керівником). Це одночасно процес та сукупність навичок, які дозволяють ефективно організувати обговорення складної проблеми без втрат часу та за короткий термін виконати усі заплановані дії із максимальним залученням учасників процесу [<https://cutt.ly/MwZVyCO>].

Чому фасилітація ?

- Фасилітація відрізняється від простого управління тим, що вона не має директивного характеру. Якщо при традиційних формах управління суб'єкт змушує учасників групи виконувати власні інструкції та розпорядження, то у випадку з фасилітацією її суб'єкт (господар процесу) має поєднувати у собі ознаки керівника, лідера та учасника процесу.

Фасилітація

- **Педагогічна фасилітація** — специфічний вид педагогічної діяльності вчителя, яка має за мету допомагати дитині в усвідомленні себе як самоцінності, підтримувати її прагнення до саморозвитку, самореалізації, самовдосконалення, сприяти її особистісному зростанню, розкриттю здібностей, пізнавальних можливостей.
- **Психологічна фасилітація** — процес управління і одночасно конструкції/реконструкції керованої системи. При цьому подальший процес є вірогіднішим, нелінійним та незворотним, що відповідає природі особистісної зміни. Психологічна фасилітація обумовлена парадоксальним контролем над процесом самореконструкції та самоорганізації відкритої динамічної системи особистості

Бібліотекар-фасилітатор

- Головне завдання бібліотекаря - фасилітатора донести до користувача думку про те, що основний результат навчання у закладі вищої освіти це здатність до інтенсивного і грамотного пошуку знання, бо інформація у цифрову епоху розширюється і оновлюється з такою швидкістю, що непохитне затвердження, сформульоване сьогодні напевне зміниться до часу, коли студент збереться його використовувати.

Така взаємодія бібліотекаря-фасилітатора і користувача сприятиме вдосконалення процесу самоорганізації учасників процесу.

Тьютор

- Тьютор (від англ. tutor — учитель) це особа, що веде індивідуальні або групові заняття із учнями, студентами, репетитор, наставник. В університетах тьютори помічники викладача, здебільшого аспіранти або старші студенти. Тьютор — ключова фігура в дистанційному навчанні [<https://bitly su/IEteWGB>]

Бібліотекар-тьютор

- Прикладом діяльності бібліотекаря- тьютора на нашу думку є **проекти з інфо-медійної грамотності:**
- – **«Вивчай та розрізняй (L2D)»** для середніх шкіл за сприяння IREX in Ukraine (Рада міжнародних наукових досліджень та обмінів) спільно з Академією української преси та інтернет-проектом StopFake за підтримки Посольства США та Великої Британії в Україні
- – **«Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність»** для науково-педагогічних працівників закладів вищої освіти (ЗВО), які здійснюють підготовку педагогічних кадрів, що виконується за підтримки посольств Великої Британії та США, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси
- – **«Бібліотека – відкритий публічний простір»** безкоштовний освітній онлайн курс Української бібліотечної асоціації (УБА) для бібліотечної спільноти, яка щиро прагне зробити свою бібліотеку сучасною і відкритою для різних категорій користувачів. Курс розміщено на платформі “Відкритий університет Майдану”
- – **«Електронна бібліографія», «Віртуальні книжкові виставки: жанри, технологія та сервіси для створення», «Позашкільна робота в цифровому середовищі: копімісти, буктубери, лайфлогери, фларф»** для бібліотекарів і вчителів дистанційні курси на сайті <https://osnova.d-academy.com.ua/> Дистанційна академія. Освіта., створені заступником директора ХДНБ ім. В. Короленка Глазуною Л. М.
- – **«Куратор змісту»** – дистанційний курс розроблений професором кафедри технічної кріофізики, науковим керівником Проблемної лабораторії дистанційного навчання національного технічного лабораторії дистанційного навчання національного технічного
- університету «Харківський політехнічний інститут», кандидат технічних наук, доцентом та співробітниками НТБ ХПІ

Бібліотекар-тьютор

- Співробітник будь якого відділу бібліотеки, який виконує організаційні і консультаційні функції. Встановлює або оновлює контакти (телефон, e-mail, соц. мережі) з користувачами/ клієнтами (ректоратом, навчально-науковими інститутами, кафедрами, підрозділами університету) з метою інформування та консультування з питань реєстрації та створення профілів в БД Google Scholar, WoS, ORCID, моніторингу публікаційної активності науковців, їх спільної роботи з бібліотекою, та усунення недоліків, труднощів у кожному окремому випадку, як із індивідуальними клієнтами так і з колективними. При цьому це мають бути як особисті зустрічі, так і по телефону або за допомогою електронного зв'язку. Бібліотекар/тьютор має проводити для клієнтів своєї бібліотеки лекції з актуальних питань (академічна доброчесність)

Модератор

- Модератори займаються підтриманням порядку в обговореннях, перевіряють інформацію, яку викладають користувачі, на предмет дотримання правил сайту, правил у чатах, на форумах, на конференціях. Модератор потрібен для того, щоб відвідувачам сайтів було комфортно і приємно спілкуватися. (<https://cutt.ly/wegzbhj>)

Бібліотекар-модератор

В бібліотеках це

- адміністратор сайту і модератор сайту
- модератор мережевого інформаційного контенту
- адміністратор контенту бібліотеки в соціальних мережах
- бібліотекар віртуальної довідкової служби

НОВІ РОЛІ БІБЛІОТЕКАРЯ ЗВО – СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

- Бібліотекар повинен свідомо йти в ногу з сучасністю, проймається і надихатися силами, що пробудилися в ній. Він повинен бути активним, комунікабельним, динамічним, працездатним, вольовим, впевненим у собі, толерантним, високо компетентним і творчим
  - Адольф Дістервег, німецький педагог

НОВІ РОЛІ БІБЛІОТЕЧНОГО МЕНЕДЖЕРА ЗВО – СУЧАСНИЙ ПОГЛЯД

Бібліотечний менеджер повинен створити взаємодоповнювальну команду, в якій кожен із стилів (виробник результату, адміністратор, підприємець, інтегратор) управління обов'язково доповнюється п'ятьма основними функціями менеджера: прийняття рішень, їхня реалізація, створення команди, управління персоналом і управління змінами, а також поведінка і комунікація.

Висновки

Бібліотека є результативною в довготерміновій перспективі, якщо вона задовольняє потреби своїх **майбутніх** клієнтів.

А це означає, що бібліотека йде назустріч змінам. Вона ефективна в довготерміновій перспективі, якщо в ній немає незамінних людей.

І це означає, що бібліотека зможе вижити і органічно адаптуватися до внутрішніх змін.

« Хай вашою справою стане пізнання себе,
бо це найскладніша у світі наука»
Мігель де Сервантес

Дякую за увагу!

